

ДЗЯРЖАЎНАЯ ЎСТАНОВА АДУКАЦЫІ
«ГІМНАЗІЯ № 36 Г.ГОМЕЛЯ ІМЯ І.МЕЛЕЖА»

АПІСАННЕ ВОПЫТУ ПЕДАГАГІЧНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ
«ВЫХАВАННЕ Ў ШКОЛЬНІКАЎ ЦІКАВАСЦІ І ПАВАГІ
ДА НАЦЫЯНАЛЬНАЙ КУЛЬТУРЫ І ТРАДЫЦЫЙ
БЕЛАРУСКАГА НАРОДА»

Шумак Ларыса Пятроўна,
педагог дадатковай адукацыі
8(029) 198-24-54;
e-mail: shumwork@mail.ru

Толькі выхаванне, створанае самім народам і заснаванае на народных пачатках, мае тую выхаваўчую сілу, якой няма ў самых лепшых сістэмах, заснаваных на абстрактных ідэях.

К.Д. Ушынскі

1 Інфармацыйны блок

1.1 Тэма вопыту: «Выхаванне ў школьнікаў цікавасці і павагі да нацыянальнай культуры і традыцый беларускага народа».

У сучасных умовах выхаваць у школьнікаў любоў да Радзімы, патрыятызм, адказнасць, павагу і інтарэс да гісторыі Айчыны, аб'яднаць іх на аснове высокіх ідэалаў дапаможа вывучэнне нацыянальных традыцый і культуры беларускага народа.

Нацыя толькі тады будзе існаваць і развівацца, калі кожнае наступнае пакаленне будзе выходзіць на нацыянальных традыцыях. Толькі такі народ, які даражыць сваёй гісторыяй, ахоўвае яе і павялічвае культурную спадчыну папярэдніх пакаленняў, можа называцца словам «нацыя» [2, с.35].

1.2 Актуальнасць вопыту

У наш час назіраецца збядненне духоўнага свету падростаючага пакалення, перанасычэнне яго свядомасці інфармацыяй з розных сродкаў масавай інфармацыі. Моладзь і падлеткі страчваюць сувязь з культурнай спадчынай народа. Змяняюцца многія жыццёвыя арыенціры падростаючага пакалення.

Як выхаваць духоўна багатую і ўсебакова развітую асобу, сэнс жыцця якой быў бы цесна звязаны з лёсам народа, краіны? Гэта пытанне хвалюе мяне як педагога сучаснай школы.

Таму ўзнікла неабходнасць мэтанакіраванай працы па фарміраванні ў школьнікаў погляду на нацыянальную культуру як на фундаментальную духоўную каштоўнасць народа. Бо толькі той чалавек, які засвоіў культурныя каштоўнасці свайго народа, зможа актыўна ўплываць на жыццёвыя абставіны і аналізаваць стваральную дзейнасць людзей.

1.3 Мэта вопыту

Выхаванне ў школьнікаў цікавасці і павагі да нацыянальнай культуры і традыцый баларускага народа праз дзейнасць этнаграфічнага музея “Беларуская хата”.

1.4 Задачы вопыту

1. Разгледзець метадычную літаратуру па тэме.
2. Стварыць умовы для пазнання духоўных каштоўнасцей баларускага грамадства, далучэння да культурнай спадчыны свайго народа.
3. Садзейнічаць развіццю інтэлектуальнага, маральнага і эмацыянальнага самавыражэння асобы вучняў.
4. Забяспечыць авалодванне асновамі творчай, пошукавай, вучэбна-даследчай дзейнасці.
5. Спрыяць пераемнасці пакаленняў, аднаўляць і ўсталёўваць духоўныя традыцыі.

1.5 Працягласць работы над вопытам

Работа над тэмай: «Выхаванне ў школьнікаў цікавасці і павагі да нацыянальнай культуры і традыцый баларускага народа».

1 этап – пачатковы (канстатуючы) – 2014-2015г.г., які ўключаў у сябе выяўленне, падбор дыягнастычнага матэрыялу, збор і аналіз матэрыялаў па тэме.

2 этап – асноўны (фарміруючы) – 2015-2016г.г., на якім выкарыстоўваўся сістэматызаваны матэрыял па тэме.

3 этап – заключны (кантрольны) – 2016-2017г.г. – дыягностыка і апрацоўка атрыманых вынікаў, літаратурнае афармленне педагагічнага вопыту.

2 Апісанне тэхналогіі вопыту

2.1 Вядучая педагагічная ідэя вопыту

Вядучая педагагічная ідэя вопыту заключаецца ў выяўленні шляхоў павышэння эфектыўнасці работы па фарміраванні ў вучняў грамадзянска-

патрыятычных якасцей і здольнасцей, авалодванні пошукавай і даследчай дзейнасцю, выхаванні любові і павагі да традыцый беларускага народа.

2.2 Апісанне сутнасці вопыту

Фарміраванне духоўна і маральна сталай, творчай асобы на аснове нацыянальных і агульначалавечых каштоўнасцей; выхаванне грамадзяніна і патрыёта; выхаванне павагі да сябе, іншых людзей, да сям'і, традыцый і звычаяў беларускага народа – асноўныя накірункі выхаваўчай работы [4, арт. 39].

Без вяртання ў сваёй вучэбна-выхаваўчай рабоце да народных вытокаў, да роднай спадчыны, фальклору нельга аднавіць нацыянальную культуру, нацыянальную школу. У беларусаў засталіся два шляхі: адарвацца ад сваіх вытокаў, растварыцца ў другой нацыі або займацца адраджэннем нацыянальнай культуры. Другі шлях – цяжэйшы. Але, каб “беларусамі звацца” – гэта проста неабходна рабіць, і іншага шляху ў нас не павінна быць. Вяртанне да народа – гэта зварот да дабрыві, міру і грамадскай згоды.

У працэсе фарміравання асобы трэба адрадзіць выхаванне ў сапраўдным значэнні гэтага слова. Яно павінна абапірацца на этнапедагогіку, народны фальклор, на сапраўдныя нацыянальныя каштоўнасці, традыцыі і звычаі. Гэта дае магчымасць школьнікам спасцігнуць светапогляд і душу свайго народа, фальклорнага багацця, якія заўсёды з'яўляюцца магутным фактарам выхавання нашчадкаў.

Кожны павінен любіць тое месца, дзе нарадзіўся, дзе жыве. І любоў да родных мясцін пачынаецца з маленства, са школьных гадоў. Менавіта тады ў свядомасці юных грамадзян краіны закладваецца асновы патрыятызму і грамадзянскасці. Таму так важна не прапусціць гэты момант і выхаваць з падростаючага пакалення сапраўдных патрыётаў сваёй краіны, якія б пачалі адчуваць сябе як неад'емную частку Бацькаўшчыны.

Свой уклад у фарміраванне нацыянальнай свядомасці беларусаў-школьнікаў уносіць найперш школа і, менавіта, этнаграфічны музей, які з'яўляецца падмуркам рэалізацыі выхаваўчых мэт. Гэта тая прыступка, дзе ў

працэсе навучання і выхавання дзіця далучаецца да багацця нацыянальнай культуры, спасцігае і асэнсоўвае свае карані, спазнае скарбонку народнай мудрасці.

З гэтай нагодай, па ініцыятыве педагогічнага калектыву і вучняў у 1993 годзе быў створаны этнаграфічны пакой Беларуска-славянскай гімназіі № 36 імя Івана Мележа, галоўнай мэтай якога стала выхаванне вучня-грамадзяніна, вучня-сына сваёй Радзімы, які паважае і ведае спадчыну сваіх бацькоў, гісторыю роднага краю, родную беларускую мову, які шануе і зберагае беларускія традыцыі.

І вось адзін за адным у нашым пакоі з'явіліся экспанаты. Тут былі саматканыя поспілкі і вышываныя ручнікі з бабульчыных куфэркаў, гліняныя гладышы і гаршкі, драўляныя начоўкі, лапці і шмат іншых цікавых рэчаў, якія раней служылі людзям.

З цягам часу колькасць экспанатаў павялічвалася, і ў 2005 годзе быў адкрыты этнаграфічны музей “Беларуская хата”, кіраўніком якога я з’яўляюся.

Музей адыгрывае вялікую ролю ў фарміраванні музейнай культуры. Менавіта школьны музей становіцца першым музеем у жыцці чалавека. Таму імкнуся выхаваць у вучняў правільныя адносіны да музея, яго фондаў, яго дзейнасці. Ужо з першага класа вучні пачынаюць наведваць музей. Першая экскурсія заўсёды абзорная “Музей запрашае”, дзе дзяцей знаёмлю не толькі з музейнымі экспазіцыямі, але і з правіламі паводзін у музеі. Каб цікавасць да музея не трацілася, вялікую ўвагу надаю пытанню правільнай арганізацыі музейных экспазіцыій і музейных экскурсій для вучняў рознага ўзросту. Любы музейны прадмет – гэта прадмет жыцця беларусаў у пэўны час, а таму ў музеі ствараюцца жыццёвыя сітуацыі таго часу.

Экспанаты музея падзяляюцца на 4 раздзелы: інтэр’ер жылля, ткацтва і вышыўка, адзенне, сельскагаспадарчыя прылады працы (ДАДАТАК 1).

Сістэматычная экспазіцыя дазваляе дэманстраваць калекцыю аднародных прадметаў.

Так дэманструюцца калекцыі абрусоў, ручнікоў, сталярных і ганчарных вырабаў.

Немагчыма, трымаючы ў руках рэчы, вырабленыя стагоддзе назад, не адчуваць пачуццё гонару за багатую культурную і эканамічную спадчыну.

Вочы свецяцца радасцю і зацікаўленасцю тады, калі дзеці пераступаюць парог музея. Цікава зазірнуць у мінулае, даведацца, як жылі продкі, душой і сэрцам адчуць спадчыну свайго народа.

Да вясковай печы хочацца дакрануцца рукой: здаецца, яна яшчэ дыхае цяплом, пачаставаўшы гасцей верашчакай, дранікамі, пульхнымі блінамі.

Адпачываюць каля сцяны прасніца і калаўрот, падрыхтаваўшы для кроснаў маткі нітак. Маляўнічы куфар разаслаў вясёлкавыя ручнікі, коўдры, абрусы, сурвэткі. Аб калядным свяце мроіць ступа з таўкачамі.

Хіба ж не цікава даведацца, з чаго зроблены гэтыя лапці, і ці праўда, што іх абувалі на ногі? А што гэта за кола стаіць, няўжо з яго дапамогай рабілі ніткі? Тут можна не толькі пачуць цікавую гісторыю пра старыя рэчы, але і ўбачыць работы ўмельцаў.

Адна справа бачыць першабытныя прылады працы на фотаздымку ў падручніку, і зусім іншая – патрымаць у руках гэтыя рэчы.

Найбольш якаснае грамадзянскае станаўленне асобы школьніка адбываецца менавіта праз практычную дзейнасць.

Дзеці з задавальненнем прасуюць бялізну з дапамогай валка і качалкі; заўсёды шмат жадаючых пакруціць кола калаўрота.

Можна шмат разоў гаварыць аб прыроднай кемлівасці і спрактыкаванасці нашых продкаў, іх ўменні прыстасоўвацца да розных жыццёвых абставін і цяжкасцей, а можна прадэманстраваць вучням драўляную мянташку, якую выкарыстоўвалі нашы продкі для таго, каб навастрыць касу, і паказаць, як гэта рабілася, як можна дрэвам завастрыць жалеза, і дзеці гэту кемлівасць і вынаходлівасць абавязкова ацэняць.

Такім чынам, вучні пачынаюць адчуваць, што гісторыя, якую яны вывучаюць па падручніках, тварылася тут, у роднай мясцовасці, і тварылі яе таксама і іх продкі.

Нягледзячы на тое, што музей “Беларуская хата” расказвае аб жыцці і прыладах працы нашых продкаў, іх мастацкіх здольнасцях, імкнуся да таго, каб кола інтарэсаў вучняў пашыралася, каб традыцыі народнага мастацтва знайшлі свой практычны працяг ў гімназіі.

Некаторыя віды творчасці, што не патрабуюць складаных прыстасаванняў і інструментаў (саломпляценне, аплікацыя з саломкі, выпальванне і выпілоўванне з драўніны, выцінанка) практыкуюцца ў выкананні нашымі школьнікамі. Гэта дае магчымасць не толькі глыбей спасцігнуць сакрэты таго ці іншага рамяства, але і вырашаць праблему пераемнасці традыцый.

На шчасце, гэтыя традыцыі яшчэ не забыты, яны цепляцца ў нашых душах. Праз шэраг святаў, экскурсій дзеці далучаюцца да гістарычнай спадчыны, захоўваюць усё лепшае, што мае наш народ у сваёй скарбонцы, памнажаюць тыя нацыянальныя здабыткі, якія ўжо займела незалежная Беларусь.

Атмасфера “Беларускай хаты” стварае эмацыянальны настрой, фарміруе спрыяльную глебу для глыбокага ўспрымання таго, што адбываецца.

У традыцыю ўваходзіць правядзенне ў музеі “Беларускіх вячорак”, класных гадзін, пазакласных мерапрыемстваў, тэматычных гутарак (“Народнае адзенне”, “Рамёствы”, “Традыцыйныя віды працоўнай дзейнасці беларусаў”, “Традыцыі і звычаі беларускага народа”, “Нашы знакамітыя землякі”), дэманстрацыя мод “Беларуская прыгажуня”, выстава мялюнкаў “Узор на беларускім касцюме”, конкурс плакатаў “З любоўю да Радзімы” (ДАДАТАК 2).

У працэсе адраджэння нацыянальнай культуры і самасвядомасці важнае месца належыць фальклору – асноўнаму мастацкаму багаццю нашых продкаў, дзякуючы якому захоўваецца пераемнасць традыцый, ажыццяўляецца сувязь пакаленняў і бесперапыннасць духойнага развіцця нацыі [1, с.25].

Фальклор як народная мудрасць не з’яўляецца нязменным, а беларускія нацыянальныя традыцыі застаюцца асновай сучаснага выхавання.

Вялікае выхаваўчае значэнне мае збіранне, вывучэнне і сцэнічнае прадстаўленне ў музеі фальклору. Вучні з задавальненнем апісваюць звычаі, традыцыі, святы, знаходзяць прыкметы і павер'і, збіраюць прыказкі і прымаўкі.

Кожнае слова народнай мудрасці выходзіць, у першую чаргу, паўнаўдаснага члена грамадства.

Гульні дзяцей – неад'емная частка жыцця. У іх адлюстравана ўся разнастайнасць жыцця беларускага народа. Вучні з захапленнем развучваюць і гуляюць ў беларускія гульні (ДАДАТАК 2).

Акрамя таго, у музеі праводзяцца выставы творчых работ дзяцей: малюнкаў, кніжак-самаробак, работ з саломкі, выцінанак.

На фарміраванне чалавека ўсебакова ўплывае і народнае свята, яно садзейнічае маральнаму, эстэтычнаму, разумоваму і фізічнаму выхаванню. Далучэнне да народнай святочнай традыцыі выходзіць любоў да Радзімы, роднай мовы, народа-творцы.

У музеі “Беларуская хата” праводзяцца святы: “Калядкі”, “Масленіца”, “Гуканне вясны”, “Саракі”, “Дажынкі”, урокі-святы па тэмах: “Беларуская хата”, “Беларусь – краіна Майстроў”, “Звычаі і традыцыі” і інш., якія знайшлі сваё адлюстраванне ў зборніку “Вянок гімназічных святаў” (ДАДАТАК 2).

Матэрыялы музея ўжываюцца настаўнікамі на ўроках, пазакласных мерапрыемствах, выязных выставах у якасці навучальных дапаможнікаў, дэманстрацыйнага матэрыялу.

Вялікую зацікаўленасць усімі мерапрыемствамі, якія праводзяцца ў музеі, выказваюць бацькі. Яны прымаюць удзел у дыскусіях па пытаннях, якія патрабуюць калектыўнага абмеркавання і звязаны з этнапедагагічнай праблематыкай, напрыклад “Мой радавод: чаму патрэбна выходзіць дзяцей на прыкладах слаўтых продкаў?”, “Звычаі і традыцыі беларускага народа ў сямейным выхаванні”, “Народныя прыкметы ў выхаванні дзяцей”. З дапамогай бацькоў вучні прыгожа аформілі сабраны матэрыял аб сваіх продках (“Мой радавод”) (ДАДАТАК 3).

Музей спрыяе выкарыстанню мадэлі выхавання на аснове народнай педагогікі, вучыць дзяцей займацца пазнавальна-даследчай дзейнасцю.

Быў сабраны матэрыял па тэмах: “Беларуская народная кухня”, “Беларускі ручнік – ахоўнік роду”, “Беларускае народнае адзенне”, “Беларускія традыцыі”, “Беларускі народны каляндар”, “Народныя помыслы Беларусі”.

Музей “Беларуская хата” таксама мае і вялікую культурна-асветніцкую дзейнасць. Дзверы музея заўсёды гасцінна адкрыты для ўсіх жадаючых дакрануцца да гісторыі продкаў. У этнаграфічным музеі “Беларуская хата” праходзіць шмат экскурсій не толькі для вучняў нашай гімназіі, але і для шматлікіх гасцей – гэта і вучні з другіх школ, выхаванцы дзіцячых садкоў, удзельнікі алімпіяд і конкурсаў, настаўнікі, госці з замежжа. Ні адна падзея не адбываецца ў гімназіі без удзелу музея.

Ганарова, што музей “Беларуская хата” з’яўляецца адным з асветніцкіх куткоў знаёмства з традыцыямі беларускага народа. Ён дае магчымасць паглыбіцца ў мінулае нашых продкаў не толькі землякам, але і суседзям з замежных краін. Сведчаннем гэтаму з’яўляецца наведванне музея “Беларуская хата” гасцямі з Расіі, Украіны, Польшчы, ЗША. Прыемныя словы ўдзячнасці наведвальнікі пакідаюць у кнізе водгукаў, а некаторыя размяшчаюць свае ўражанні ў часопісах, прыкладам з’яўляецца польскі часопіс “Pismo literacko-paukowe” (часопіс “Літаратурна-навуковых прац”).

2.3 Выніковасць і эфектыўнасць вопыту

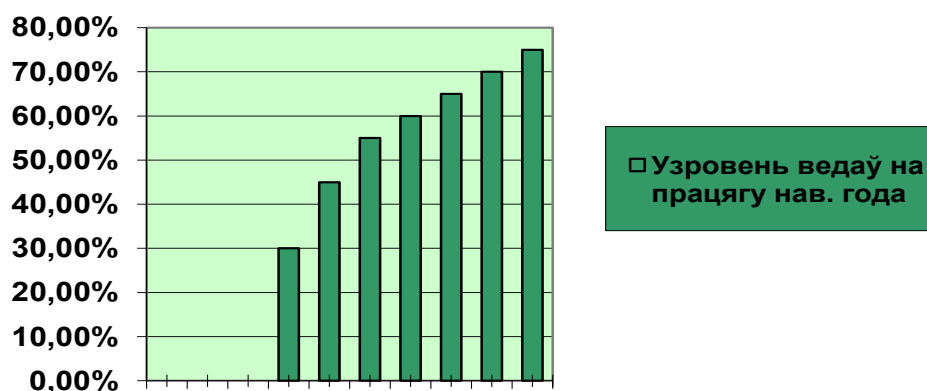
Вялікую ролю ў выхаванні ў школьнікаў цікавасці і павагі да нацыянальнай культуры і традыцый баларускага народа выконвае этнаграфічны музей “Беларуская хата”, дзе вучні і бацькі маюць магчымасць унесці свой уклад у яго развіццё.

Праз музейную дзейнасць вучні спасцігаюць светапогляд і душу свайго народа, яго далікатнасць і мудрасць, яго гумар і сардэчнасць, таленавітасць і майстэрства.

Дзеці з задавальненнем спяваюць беларускія песні і чытаюць беларускую літаратуру, цікавяцца гісторыяй Бацькаўшчыны, становяцца актыўнымі

удзельнікамі і выпрабоўваюць сябе ў розных ролях і відах дзейнасці: спяваюць, танчаць, маляюць, майструюць, удзельнічаюць у тэатральных пастаноўках, разгадваюць загадкі.

Усё гэта спрыяе вывучэнню народнай культуры, традыцый, садзейнічае ўсебаковаму развіццю асобы вучня, фарміраванню навыкаў міжасабовых зносін, згуртоўвае калектыў, далучае бацькоў да выхаваўчага працэсу.

Гэта дыяграма адлюстоўвае эфектыўнасць работы па тэме вопыту і паказвае істотнае паглыбленне ведаў дзяцей аб культуры і традыцыях барускага народа. Дадзеныя для дыяграмы былі атрыманы праз анкетаванні вучняў (ДАДАТАК 4).

3. *Заклучэнне*

Такім чынам, каб пераадолець сацыяльную абыякавасць, выхаваць у школьнікаў патрыятызм, любоў да Радзімы, грамадзянскую адказнасць за дзяржаву, каб вырасціць грамадзян, якія неабыякавыя да лёсу свайго народа, нам, настаўнікам, па-першае, трэба памятаць пра неабходнасць і першачарговую важнасць арганізацыі грамадзянска-патрыятычнага выхавання; па-другое, стварыць канкрэтныя ўмовы, пры якіх яно будзе магчыма.

Менавіта праз дзейнасць музея існуе магчымасць выхоўваць патрыёта і грамадзяніна не на абстрактных ідэалах, а на дакладных прыкладах, на далучэнні вучняў да гістарычнай і культурнай спадчыны. Толькі ведаючы свае карані, чалавек можа стварыць сваё светлае будучае. Этнаграфічны музей

“Беларуская хата” нясе ў сабе найважнейшую выхаваўча-адукацыйную функцыю. У музеі дзеці судакранаюцца з прадметамі – праўдзівымі сведкамі культурнай спадчыны народа, яго багацця. Гэта забяспечвае высокую эмацыянальнасць успрымання матэрыялу, доказнасць пры яго выкладанні, што робіць вучэбна-выхаваўчы працэс больш дзейным.

Выхаваўчае ўздзеянне музея “Беларуская хата” на дзяцей і падлеткаў найбольш яскрава праяўляецца падчас удзелу іх у пошукава-даследніцкай дзейнасці, вывучэнні і апісанні музейных прадметаў, стварэнні музейных экспазіцый, правядзенні экскурсій, вечарын.

Традыцыйная абраднасць нашых продкаў, фальклор адлюстроўваюць спрадвечны уклад жыцця людзей, іх быту. І хоць каляндарныя і сямейныя абрады вельмі старажытныя па сваім паходжанні, аднак да сённяшніх дзён яны не страцілі свайго прызначэння ў народным жыцці. Вучнямі гімназіі захоўваецца адна з цікавейшых старонак нацыянальнай культуры сваёй Бацькаўшчыны.

Такім чынам, роля этнаграфічнага музея “Беларуская хата” ўвесь час узрастае, таму што менавіта праз яго можна давесці да школьнікаў не толькі веды па гісторыі і культуры роднага краю, але і паказаць іх у больш цікавай форме, максімальна набліжанай да рэчаіснасці таго часу.

Праца ў музеі праходзіць пад дэвізам: “Ад дапытлівасці – да зацікаўленасці, ад зацікаўленасці – да трывалай пазнавальнай актыўнасці, усё больш устойлівай накіраванасці асобы, глыбокага вывучэння традыцый нацыянальнай культуры”. Кожнаму вучню даецца няхай невялічкі, але ж творчы пачатак, які замацоўваецца і развіваецца.

Настаўнікам прапаную сабраны матэрыял, які мае практычнае значэнне для выкарыстання ў навучальна-выхаваўчым працэсе.

Спіс літаратуры

1. Аляхновіч, А. М. Беларускі дзіцячы фальклор. – Мн.: Беларусь, 1994. – 270 с.
2. Арлова, Г.П. Народная педагогіка як сродак выхавання вучняў. – Мн.: Нац. ін-т адукацыі, 2009. – 144 с.
3. Блакітная кніга Беларусі: энцыклапедыя / рэдкал. Н.А. Дзісько [і інш.]. – Мн.: БелЭн, 1994. – 414 с.
4. Закон “Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь”// Настаўніцкая газета. – 2002. – 4 красавіка.
5. Івановіч, А. У. Крынічка народнай творчасці / А. У. Івановіч, А. А. Сабіч. – Мн.: Беларусь, 2013. – 221 с.
6. Калачова, І.І. Этнапедагагічныя традыцыі і іх выкарыстанне ў сучасным выхаванні / І.І. Калачова // Праблемы выхавання. – 1997. - № 6. - С. 107-115.
7. Калачова, І.І. Народныя традыцыі і звычаі выхавання: этнапед. спадчына народаў Беларусі / І.І. Калачова. – Мінск: Нац. ін-т адукацыі, 1999. – 179 с.
8. Марціновіч, Л. С. Сцяжынка / Л. С. Марціновіч, Т. У. Юрэвіч, Л. У. Іўліева. – Мн.: Народная асвета, 1994. – 319 с.
9. Фаменка, Т. І. Маладзічок / Т. І. Фаменка. – Мн.: Беларусь, 1999. – 148 с.
10. Цітоў, В. С. Этнаграфічная спадчына. Беларусь. Традыцыйна-бытавая культура: вучэб.-метадыч. дапам. / В. С. Цітоў. – Мн.: 1997. – 215 с.

Анкета “Што такое музей у маім жыцці”

1) Што такое музей на Вашу думку (напішыце адно або некалькі меркаванняў)

Музей – гэта _____

2) Чым, на Вашу думку, павінен адрознівацца школьны музей ад іншых музеяў?

- А. Толькі тым, што ён належыць школе
- Б. Ён павінен быць адрасаваны дзецям і быць цікавым для іх
- В. У ім хаця б некаторыя экспанаты можна браць у рукі
- Г. У ім можна майстраваць, штосьці даследваць
- Д. Ён можа расказваць аб жыцці школы
- Е. Частка экспанатаў для яго ствараецца рукамі дзяцей
- Ж. Настаўнікі праводзяць тут урокі
- З. Сюды можна прыходзіць часцей, чым у іншыя музеі
- І. Іншыя адказы _____

3) Чым, на Вашу думку, этнаграфічны музей адрозніваецца ад іншых музеяў: _____

4) Якія формы музейнай дзейнасці для Вас найбольш прывабныя?

- А. Камплектаванне калекцый
- Б. Стварэнне экспазіцый
- В. Зносіны з наведвальнікамі музея (правядзенне экскурсій, лекцый)
- Г. Работа з фондамі музея
- Д. Краязнаўчыя экспедыцыі
- Е. Арганізацыя конкурсаў, святаў, музейных вечарын
- Ж. Рэклама музея
- З. Іншыя віды дзейнасці _____

5) Уявіце, што Вы ствараеце музей, якім ён будзе

Анкета “З вытокаў народных”

- 1) Старажытнае свята заканчэння ўборкі збожжавых, сімвал багацця, дабрабыту, жыцця _____
- 2) Свята закрывання зямлі на зіму _____
- 3) Прылада для часання валакна _____
- 4) Драўляная ёмістасць, у якой хавалі тканіны, бялізну, адзенне і каштоўнасці _____
- 5) Як вы разумееце сэнс прыказкі “Які майстар, такая і работа”

- 6) Назва беларускага народнага ляльнага тэатра _____
- 7) Прыстасаванне для разглажвання тканых вырабаў _____
- 8) Самаробны ткацкі станок _____
- 9) Летняе свята, якое з’яўляецца гімнам сонцу, прыгажосці, росквіту прыроды (6 ліпеня) _____
- 10) Чаму свята называецца “Саракі” _____
- 11) Які сэнс мае прыказка “Рыхтуй летам сані, а зімой – калёсы”

- 12) Пералічыце жанры вуснай народнай творчасці _____
- 13) Прылада, у якой таўклі крупы, зерне _____
- 14) Якія ведаецца зімовыя народныя святы _____

Анкета “Што я ведаю пра сваю Радзіму”

- 1) Назавіце сталіцу Рэспублікі Беларусь _____
- 2) Пералічыце вобласці нашай краіны _____
- 3) Горад, які першым прыняў бой у гады ВАВ _____
- 4) Адзін з самых старажытных гарадоў рэспублікі _____
- 5) Старажытны горад, у якім нарадзіўся Ф.Скарына _____
- 6) Што з’яўляецца галоўным багаццем нашай краіны _____
- 7) Які запаведнік на тэрыторыі нашай краіны лічыцца адным з самых старажытных ў свеце _____
- 8) Чаму Беларусь часта называюць сінявокай _____
- 9) Які запаведнік з’яўляецца радыяцыйна-экалагічным _____
- 10) Якое дрэва самае распаўсюджанае ў Беларусі _____
- 11) Якая птушка з’яўляецца сімвалам Беларусі _____
- 12) Якая самая буйная рыба нашых вадаёмаў _____
- 13) Якая жывёліна лёгка бегае па балотах, дзе іншыя патанулі б _____

Літаратурна-музычная гасцеўня “Гармонія працы, шчасця і абавязку”

Мэта: выхаванне у дзяцей цікавасці і павагі да нацыянальнай культуры і традыцый беларускага народа.

Задачы:

- садзейнічаць фарміраванню жадання больш ведаць аб мінулым і сучасным сваёй Радзімы;

- узбагачаць лексічны запас вучняў, развіваць кемлівасць, дапытлівасць;

- прывіваць любоў да Радзімы, роднай мовы, людзей, якія жылі і жывуць на нашай зямлі.

Абсталяванне: музей “Беларуская хата”, нацыянальныя касцюмы, касцюм Восені, плакаты: “Садавіна і агародніна”, “Хлеб”, “Збор ураджаю”, “Берагчы хлеб – берагчы жыццё”; выстава кніг, дзіцячых малюнкаў.

Ход мерапрыемства

1. Уступнае слова педагога.

2. Песня “Восень, восень, прывітанне!”

3. Восень:

Я старалась, я імкнулась людзям дасталь дагадзіць.

Усім здароўечка паправіць, вітамінам насыціць.

Фарбаў яркіх не шкадую – як хачу, так і маюю.

Лісце пэндзлікам крану, абыйду ўсю зямлю.

Пабывала я ўжо ўсюды, нарабіла цуды-юды.

Вось якая я багатая восень. Усё ў мяне ўдалося!

Жыта ў трубу павілося. Авёс, як тын парос,

А пшаніца, як брусніца, а грэчачка, як кветачка!

4. Песня “Ох, і сеяла Ульяніца лянок!”.

5. Вучань 1:

Усіх, хто ў полі не ляніўся, хвалу аддаў вялікім дням,

Усіх, хто добра нарабіўся, мы запрашаем у госці к нам.

Вучань 2:

Хто да зямлі прыгінаўся ніжэй, той будзе да хлеба бліжэй!

Вучань 3:

Хто панасіў мазалёў, той пад'есць і хлеба!

Вучань 4:

Таму, хто працуе старанна заўсёды, --

таму і любоў і пашана народа!

Дзяўчынка:

Маці, маці, пара жыта жаці, каласок нахіліўся!

Маці, пара, пара! Пачнём жыта жаці!

6. Танец жней.

7. Вядучая:

Жнеечкі, ці на казу вы жыта пакінулі ?

Жнеі:

Пакінулі, пакінулі!

Вядучая:

Давайце яго ўпрыгожым! Вось вам стужкі: сінія, зялёныя,
чырвоныя, жоўтыя, блакітныя.

(Жнеі ўпрыгожваюць сноп).

Жняя 1: Цябе пакідаем, каб жыта радзіла!

Жняя 2: Вадой паліваем, каб густа ўзышло!

Жняя 3: Паподем наўкола, каб чыстым расло!

Жняя 4: А косы сплятаем, каб росным было!

(Выносяць сноп).

8. Педагог:

“Дажынкi – гэта сапраўднае свята. Пакуль жнеі дажыналі жыта, дзяўчаты плялі вянок з каласкоў і палявых кветак. Вянок надзявалі на галаву самай прыгожай дзяўчыне і з песнямі вярталіся ў вёску.”

9. Жняя:

Дажыначкі, дажыначкі! Мы канчаем жаці!

Дажыначкі, дажыначкі! Казала мне маці,

што гаспадару трэба збожжа аддаці.

10. Гаспадар:

Сноп і зерне я вазьму. Сноп пастаўлю на покуць, а зерне на стол.

Каціўся вяночак па полю, прасіў жнеячак дадому:

-- Дадому, жнеечкі, дадому! Ужо нагуляліся на полі,

густа снапы вяжучы.

11. Песня “Дажыначкі”.

12. Гаспадар:

Пакуль каравай спячэцца, сядайце, адпачывайце.

13. Педагог

Пакуль што адгадайце загадкі.

Было жоўтым, вырасла зялёным,

Сонца пацалавала – зноў жоўтым стала. (*Жыта*)

У каго вусы даўжэй, чым у пана. (*Ячмень*)

Тысячу браткоў адным поясам падперазаны. (*Сноп*)

Не шкадуюць мяне, мнуць, у печ гарачую кладуць.

А як вымуць, дык за сталом рэжуць нажом. (*Хлеб, каравай*)

14. Гаспадар:

Гэй, каравайнічкі! Нясіце каравай!

(Уваходзіць гаспадыня з караваем на ручніку.)

15. Гаспадыня:

Ад душы мы вас вітаем пышным, цёплым караваем,

Ён румяны і духмяны, пакаштуйце разам з намі!

Маці-зямліцы падзякаваць трэба за тое, што надзяліла нас хлебам. Ёй паклонімся нізка-нізка, бо яна ўраджаю калыска.

16. Вучні:

Сімвалам жыцця і працы ў народзе лічыцца хлеб. Без хлеба яда – не яда, а з хлебам – усмак і вада.

З даўніх часоў сустракалі хлебам і соллю жаданых гасцей, зернем жыта абсыпалі маладых, каб жылі яны дружна і багата.

Слова “жыта” паходзіць ад слова “жыццё”. Ёсць хлеб – значыць ёсць і жыццё.

Хлеб! Няма табе роўнай яды аніякай,

Яму параўнання не падбярэш.

Бяры сабе бохан са шчырай падзякай

Да ўсіх, хто рабіў яго – рэж і еж!

17. Віктарына “Хлеб на любы густ”.

А. Назваць найбольш вядомыя гатункі хлеба.

Б. Якія вырабы вырабляюцца з пшанічнай мукі.

В. Хто больш назаве прыказак пра хлеб.

Г. Падабраць да слова “хлеб” аднакаранёвыя словы.

18. Інсцэніроўка казкі “Воўк – гультай”.

19. Гульня “Нараджэнне хлеба” (карткі са сказамі, патрэбна адрадзіць шлях хлеба).

Пасеяць зерне. Трэба падкарміць зямлю ўгнаеннямі. Правесці барацьбу з пустазеллем. Каласкі зжаць і абмалаціць. Зерне правесці на млын. Муку адвезці на хлеба завод. Замясіць цеста. Спячы хлеб. Гатовы хлеб палажыць у кантэйнеры і даставіць у магазін.

20. Берагчы хлеб – значыць берагчы жыццё!

-- Як вы адносіцеся да хлеба?

-- Што значыць “берагчы хлеб” ?

-- Як трэба берагчы хлеб?

21. Прапануюцца рэцэпты блюдаў з чэрствага хлеба.

22. Аб’яўляецца конкурс на лепшае дамашняе сачыненне “Хлеб будучага”.

23. Рэфлексія.

